

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

**Факультет природничих наук
Кафедра лісового і аграрного менеджменту**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА ЕНТОМОЛОГІЯ

Освітня програма Агрономія

Спеціальність 201 Агрономія

Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство

Затверджено на засіданні
кафедри лісового і аграрного менеджменту
Протокол № 01 від 23 серпня 2022 р.

м. Івано-Франківськ – 2022 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Сільськогосподарська ентомологія
Освітня програма	Агрономія
Спеціальність	201 Агрономія
Галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство
Освітній рівень	бакалавр
Статус дисципліни	обов'язкова
Курс / семестр	1 курс/1 семестр
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 16 год. Практичні заняття – 10 год. Лабораторні заняття – 4 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	Українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Викладач	Дмитрик Павло Миколайович

2. Анотація до навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Сільськогосподарська ентомологія» ґрунтується на вивченні особливостей біології шкідників та регуляції їх чисельності на посівах сільськогосподарських культур, насамперед актуальних для умов Західного регіону України. Ентомологія у підготовці фахівців за спеціальністю 201 – «Агрономія» займає провідне місце. Вона вивчає з одного боку – головних шкідників польових культур і багаторічних насаджень, а з другого – захист цих культур від пошкоджень шкідниками, які іноді можуть повністю знищити врожай. Тому без глибокого вивчення цих питань неможливо кваліфіковано без нанесення шкоди довкіллю захистити врожай і зберегти корисну фауну від впливу пестицидів.

Метою навчальної дисципліни «Сільськогосподарська ентомологія» є надання студентам знань і формування професійних умінь щодо захисту сільськогосподарських культур від шкідливих організмів, впровадження у виробництво інтегрованої системи захисту посівів в умовах конкретного господарства з урахуванням конкретних умов, видового складу шкідливої і корисної флори та фауни.

Завдання вивчення дисципліни. Вивчення ентомології має на меті навчити:

- визначати шкідливих комах, проводити обстеження різних польових угідь і багаторічних насаджень;
- знаходити місця концентрації шкідників за окремими ознаками пошкоджених рослин, характером заселення культур при високій і слабкій чисельності шкідників;
- вивчити ситуації, при яких планується застосування різних методів і заходів захисту сільськогосподарських культур від пошкоджень шкідниками, або накопиченню корисної фауни з подальшим її використанням.

Компетентності:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані

задачі та практичні проблеми з агрономії, що передбачає застосування теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК7. Здатність застосовувати знання в практичній ситуації.

ЗК8. Навички здійснення безпечної діяльності.

СК8. Здатність розв'язувати широке коло проблем та задач у процесі вирощування сільськогосподарських культур шляхом розуміння їх біологічних особливостей та використання як теоретичних, так і практичних методів.

Програмні результати навчання:

ПРН8. Володіти статистичними методами опрацювання даних в агрономії.

ПРН15. Планувати економічно вигідне виробництво сільськогосподарської продукції.

5. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1	Студентський путівник	Ознайомлення з структурою університету. Студентські організації. Наукова бібліотека. Е- університет. Унікальні додаткові можливості для студентів ПНУ. Навчальний процес.	Питання
2.	Вступ. Предмет дисципліни. Актуальні завдання навчальної дисципліни, найпоширеніші шкідники-фітофаги Західного регіону України.	Морфологічний опис комах. Поділ тіла на відділи. Голова, груди, черевце та їх придатки. Використання феромонів, гормонів, репелентів, антифідантів в захисті насаджень від шкідників.	Опрацювання лекційного матеріалу. Тестування, усні відповіді на питання.
3.	Розмноження, розвиток і життєві цикли комах. Біологія комах.	Особливості розмноження та розвитку комах. Типи яєць, личинок, лялечок у комах. Типи пошкоджень лісових порід комахами. Вплив абіотичних та біотичних чинників на розвиток і розмноження комах.	
4.	Систематика та класифікація комах.	Визначення систематичних ознак основних рядів комах з неповним і повним перетворенням.	
5.	Багатоїдні шкідники, поширеність,	Багатоїдні шкідники (діагностичні ознаки, біологічні особливості, характер пошкоджень).	

	особливості їх розвитку та заходи захисту від них.		
6.	Шкідники зернових злакових культур, поширеність, особливості їх розвитку та заходи захисту від них.	Шкідники зернових злакових культур (діагностичні ознаки, біологічні особливості, характер пошкоджень).	
6.	Шкідники зернових бобових культур та багаторічних бобових трав, поширеність, особливості їх розвитку та заходи захисту від них.	Шкідники зернових бобових культур та багаторічних бобових трав (діагностичні ознаки, біологічні особливості, характер пошкоджень). Видовий склад шкідників зернових бобових культур та багаторічних бобових трав Загальна характеристика.	
7.	Шкідники цукрового буряку та інших технічних культур, поширеність, особливості їх розвитку та заходи захисту від них	Шкідники цукрового буряку та інших технічних культур (діагностичні ознаки, біологічні особливості, характер пошкоджень). Видовий склад шкідників цукрового буряку, соняшнику, картоплі, льону. Загальна характеристика.	
8.	Шкідники овочевих культур відкритого та закритого ґрунту, особливості їх розвитку та заходи захисту від них.	Шкідники овочевих культур (діагностичні ознаки, біологічні особливості, характер пошкоджень). Видовий склад шкідників капустияних, цибулевих, зонтичних, гарбузових культур. Загальна характеристика.	
9.	Шкідники плодкових культур,	Шкідники плодкових культур (діагностичні ознаки, біологічні особливості, характер пошкоджень).	

	поширеність, особливості їх розвитку та заходи захисту від них.	Шкідники плодівих культур (діагностичні ознаки, біологічні особливості, характер пошкоджень).	
10.	Шкідники ягідних культур, винограду, зерна та продуктів його переробки, особливості їх розвитку та заходи захисту від них.	Шкідники ягідних культур (діагностичні ознаки, біологічні особливості, характер пошкоджень). Шкідники зерна та продуктів його переробки (діагностичні ознаки, біологічні особливості, характер пошкоджень). Видовий склад шкідників ягідних культур. Загальна характеристика. Видовий склад шкідників зерна та продуктів його переробки. Загальна характеристика.	

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	-
Практичне заняття	26
Лабораторні заняття	4
Самостійна робота	10
Індивідуальне завдання	10
Залік	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції																		-
Практичні заняття		2		4		2		4		4		2	2	2	2			26
Лабораторні заняття			2				2											4
Самостійна робота													2	2	2	2	2	10
Індивідуальні завдання	2				2		2		2		2					10		10
Залік																	50	50
Всього за тиждень	2	2	2	4	2	2	4	4	2	4	2	2	4	4	4	14	52	100

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку

90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, лабораторії, комп'ютери та інше
-----------------------------------	--

Література:

Базова

1. Білик М. О., Євтушенко М. Д., Марютін Ф. М. Захист овочевих культур від хвороб і шкідників у закритому ґрунті: навч. посібник. Харків, Еспада, 2003. 464 с.
2. Довідник з питань захисту овочевих та баштанних рослин від шкідників, хвороб та бур'янів / за ред. Г. І. Ярового. – Харків: Пляда, 2006. – 328 с.
3. Ентомологія: підручник / Федоренко В.П., Покозій Й.Т., Круть М.В. та ін.; за ред. В.П. Федоренка. К.: Фенікс, Колобіг, 2013, 344 с.
4. Захист злакових і бобових культур від шкідників, хвороб і бур'янів: навчальний посібник / за ред. В. К. Пантелеєва. Харків: Еспада, 2005. – 672с.
5. Писаренко В. М., Писаренко П. В. Захист рослин: екологічно обґрунтовані системи. Полтава: Камелот, 1999. 188 с.
6. Рубан М. Б., Лікар Я. О., Гадзало Я. М., Бобось І. М. Сільськогосподарська ентомологія: підручник. 2-ге вид. Київ: Фенікс, 2011. 622 с; іл.
7. Саблук В. Т., Шендрік Р. Я., Запольська Н.М. Шкідники та хвороби цукрових буряків. Київ: Колобіг, 2005. 448 с.
8. Федоренко В. П., Покозій Й. Т., Круть М. В. Шкідники сільськогосподарських рослин. Київ: Колобіг, 2004. 355 с.
9. Шевчук І. В. Сучасні методи захисту плодово-ягідних овочевих культур від шкідливих організмів. Київ, 2003. 175 с.

Допоміжна

1. Практикум із с.-г. ентомології: навч. посіб. / Б.М. Літвінов, М.Д. Євтушенко, Г.В. Байдик та ін. К.: Аграрна освіта, 2009. 301 с.
2. Сільськогосподарська ентомологія: підручник / Байдик Г.В., Білецький Є.М., Євтушенко М.Д. та ін.; за ред. Б.М. Литвинова, М.Д. Євтушенка. К.: Вища школа, 2005, 511с.

3. Сільськогосподарська ентомологія: назви основних шкідників сільськогосподарських культур і лісових насаджень / М.Д. Євтушенко, Г.В. Байдик, І.В. Забродіна, І.П. Леженіна, Л.Я. Сіроус, С.В. Станкевич, Л.В. Герман. – Вид. 4-е, перероб. і доп. – Х.: ФОП Бровін О.В., 2018. –152 с.
4. Писаренко В.М. Екологічні основи раціонального природокористування в аграрному виробництві К.: НМК ВО, 1992. 132 с.
5. Рубан М.Б. Практикум із сільськогосподарської ентомології: навч. пос. К.: Арістей, 2010. 472 с.
6. Рубан М.Б. Сільськогосподарська ентомологія: підруч. К.: Арістей, 2007. – 520 с.
7. Шкідники овочевих і плодово-ягідних культур та заходи захисту від них К.: Урожай, 2004. – 204 с.

7. Контактна інформація

Кафедра лісового і аграрного менеджменту	Факультет природничих наук вул. Галицька 201, каб. 206, 107 тел. (0342) 59-61-66 (0342) 59-61-72 сайт: https://kag.pnu.edu.ua/ E-mail: klam@pnu.edu.ua
Викладач	Дмитрик Павло Миколайович
Контактна інформація викладача	pavlo.dmytryk@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності, Положення про запобігання плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; отримання норм
--------------------------	---

	законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.
Пропуски занять (відпрацювання)	Відвідування занять є обов'язковим. Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове. За умови відсутності студента на лабораторних заняттях, отримання негативної оцінки або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу. У випадку порушень і зловживань (невідвідування занять більше 50% часу – недопущення до іспиту)
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Додаткові бали	Позитивно оцінюється відповідальність, старанність, креативність, фундаментальність.

Викладач, доцент

П.М. Дмитрик